This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

WIDENER
HN R5PF Q
XPA 3361

NAJNOVIJA DAVORIJA

PREŠTAMPANA IZ

„HRVATSKE“.

ZAGREB 1893.
TISKARA ANTUNA SCHOLZA.

Digitized by Google

Digitized by Google

Nova davorija.

Digitized by Google

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

D 730
1948

SVEUČILIŠNA
ZAGREB
KNJIŽNICA

Sveučilišna knjižnica
U ZAGREBU
ZAMJENA

Digitized by Google

I.

Vredni Gerci žestok rat vodiše,
Proti Troji, proti samu gradu,
Za Jelenu, za ženu nevrednu.
Vodili ga do devet godinah.
Pade Troja prevarom, ne silom,
Jedni kažu, izdajom Enee;
Sve je ovo Homer opevao.
Vojevaše, bože nas občuvaj,
Besni miši proti žabam ljutim;
I to da je Homer opevao,
Drugi vele, da veršnjak Homeru;
S Pompejom se Cezar čepušao,
Tu se udes odlučio Rima,
I po njemu zemlje poznane mu;
Verli Lukan u pesmi opisa.
Pustolovac ako ne još gorji,
S vrednom družbom doplovi iz Troje,
Od njih, kažu vlast, poteče rimska;
Divni Virgil opevao divno.
Kerstjani su na čas osvojili
Jerusolim od sile islama;
Častni Tasso pesmom proslavio.
Vrag, u sliki od žabe krastave
Naputio pramajku nam Evu;
Nek pojide voće zabranjeno,

Digitized by Google

S kojeg i nam uternjuju zubi;
Milton o tom pesmu načinio.
Čengić-agu, koj zahteva pravo,
Srećno ubi stotina junakah,
Iz zasede, i proskurom jaka;
Ivša naški opevao vražki.
Koliko je drugih dogodjajah,
I velikih, i srednjih, i malih,
Opevala množina pesnikah,
Pa im slava razleže se svetom!
A tko peva rate i junake,
I napore za uzpostaviti,
Serbsko carstvo, kojeg nije bilo,
Dogodjaje, kojim sličnih nije,
Pa već danas zemljom potresaju,
A sutra će dermati nebesi?
Svet propada nestaje pesnikah,
Učiteljah, obrazovateljah,
Il i oni okrenuše k vragu,
Kad nemare ni za svoju slavu,
Ni za čine gerdnih posledakah.
Ta nehajta mene razbelila.
Želim dobit venac iz lovora,
Hoće mi se pesme davorie.
Pohodit ću Parnasa dubrave,
Napit ću se vrela vilinskoga,
Tu ću dobit nadahnutje pravo,
Zaudrit ću po duhu pesničkom.
Kao bačva po vinskomu duhu;
Bačva prazna desetke godinah,
A ni prie nekušala vina.
Zaslužit ću ljubav u Olimpu,
A na zemlji slavu neumerlu.

Digitized by Google

Lepše sgode ni za želit nije.
Sam pevajuć, pesnik sam jedini,
Bez takmaca, pa bez navidnika.
U to spremam mojega Pegaza.
Desno mu se osušilo krilo,
Nešto levog, još se drži tela,
Na dve noge, križem, težko hramlje,
Dve mu druge noge bolestne su.
Zajašem ga pa iz serdca kliknem:
„O bogovi, božice Olimpa,
I vi bele sa Parnasa Vile,
Ako treba još i vi vragovi,
I za moju i za vašu diku,
I za delo našeg duha vredno,
Pritecite u pomoć pesniku!
Vi još nikad pomagali niste,
Bolje delo, vrednijeg pesnika.“
Pa obodem konja ognjevita,
S bose pete ternovom ostrugom.
Gjiknu Pegaz, ja se obezumih.
„Moj Sirijo, večeru mi spravljaj!“
Mislih, da ću na njem večerati,
Jer Pegaz će Parnas premašiti,
I odnet me u daleke kruge.
Pegaz gjiknu i sruši se mertav,
A s' Olimpa ove čujem reči:
„Lezi u kut, podertino stara!
Mladi, zdravi, jaki i bogati,
To su naši, da znaš, miljenici,
A ti, tko si, pa na što se daješ!?
Cerv u prahu, zadnjega izdaha,
Na posao, za koj preslaba su
Pleća Hrelja i Apola glava.

Digitized by Google

Satir bežeć izšteti nogu si,
I drugih se na bežanje sprema,
I Meduzu ti bi uplašio,
Od tebe se razbežaše vile,
Pust je Parnas i Olimp se prazni:
Sve se boji s tobom doticaja,
Jer zna da te očekiva ruglo."
— Što vi na to, vragovi, velite? —
Iz dna pakla čujem tutnjevinu:
Sa bogovi skladamo u tomu
Za one smo, koji nami služe
Koga mlada dobit nemožemo,
Kad ostari, mi ga netrebamo.
Nami slabih bilo il nebilo,
Jer nenose dosta ternja, rogljah,
Pa sumpora, smole i pakline,
I ne mogu bosti, grizti, tući,
Davit, mučit, kako zaslužuju,
Izgubljene slavoserbske duše,
Odsuđjene i neokotjene,
Za nas nisi. bogovi te neće.
Misliš biti nad nami, nad njimi?!
Bolje s jednom kod kuće sramotom
Nego s dvima biti u svatovih.
Lezi u kut, podertino stara!
Svi, u letih starii od mene,
Bogovi se i vragovi slažu,
Rugati se starosti zaslužnoj.
Prezirati vrednijeg od sebe!
Je-li lahko, nije-li verlina
Kroz vremena težka i žestoka,
Radeć dobro, zlu bar ugibljuć se,
Znati, moći, hteti ostariti?

Digitized by Google

Eto Olimp kako i pakao,
U herdji su s kukavnimi ljudi.
Mladu ti se umreti nerači,
A ni staru neće ti se biti,
Smerti nećeš, na život se tužiš!
Ti su stvori samo za sužanjstvo.
Bogovi-li čine lude ljude,
Ili ljudi herdjave bogove?
Zlobu merzim, prostotu prezirem.
Tu o časti osebnoj se radi,
Tu je sudcem svatko sebi pravim,
Tu odmazda deržanstvom je svetim.
Zato viknem što mi gerlo nosi:
„Varate se, bogovi, vragovi,
Tako nije, tako biti neće
Tu je dobro, da nemoram s vami,
Slavu delit, ni bit vam zahvalan.
Odkriste mi što vam je do mene.
Meni do vas, znajte, još manje je.
Nit nam skupa konji ni samari.
Vidit će se, tko je podertina.“
Napijam im obimi šakami.
Koje sreće bogovom, vragovom,
Što ih nije na dosegu šakah!

II.

Protivnici kazaše mi svoju,
A dostojno ja im odgovorih,
Reč se rečju vazda pravo platja,
Duga nije na nijednoj strani.
Sada treba da govore čini.
Za početi red je pao na me.

Digitized by Google

Proti njima ja ću se napeti;
Proti meni neka se naprežu,
Da se vidi tko je podertina.
Gde početi, gde-li doveršiti?
Što opevat, što-li propustiti?
Mojih mukah nekoliko danah!
Ni jist, ni pit, kad nisam imao,
Ili mi se toga neporači,
Ni spavati, dok mi san nedojde.
Jedno jutro, raztrešen, u skerbib,
Čini mi se, da noge promenih:
Desnu stavih, gde je mesto levoj,
Pa mi leva mesto desne dojde,
Spreda pete, persti su mi straga,
Da nekažem, kako se obukoh.
Tu baserljaj, posertji, ruši se.
Moja žena jeca i uzdiše,
Misli brižna, da me um ostavlja,
Drugi kažu, da me ostavio.
Na meni je mojih herpa mukah,
Al nehajem, jak sam podnašat ih,
I svladat ih, koliko ih bilo;
Muka žene najtežja je za me,
A za blezge netarem si glavu.
Dojde k meni Skakavac Jovane:
„Hoćeš kupit il prodat espapa?“
— Neprodajem, neimam za kupit. —
„Ja poštenim i na veru dajem.“
— Dug neplatja, vera ni poštenje,
Nego mošnja, a moja je plitka.
Nu svakako sreća te dovede. —
„Kakva sreća, gde nije pazara?“
— Ljudi kažu, da je više srećah,

Digitized by Google

Sve nemože ni jedan imati,
Blago onom, tko ikoju ima.
Tvoju sreću neznam u pazaru;
Al si srećan, jer te ljudi hvale,
Da si junak i pametna glava,
I da poznaš zadnje rate serbske,
I sve stanje mlade kraljevine.
„Istina je, ja sve znam najbolje.
Svaki Serbin drugačije kaže:
Al svi lažu, osim mene sama.
Na Milana neznam tko neviče.
I jest krivac, al ima dugovah.
Zlo je bilo, jer mene ne sluša,
I gorje bi, da mene nebude.
Bez njeg ide kako išlo s njime.
Jedni vele, da je sad još gorje,
Ja verujem, jer me neslušaju.“
Kad svi lažu, je-li verovati,
Da moj Jovo sam istinu kaže?
Gubim volju, al sam zagazio,
Moram slušat, od njega ću čuti,
Za sigurno, što nebi od vraga,
Ni od istog možda Slavoserba.
Verujem ti, čestiti Jovane:
Na vuka je od starine vika;
Al uz vuka i lisica sita.
— Nu meni je tu samo do ratah.
Jer ih želim opevat dostojno. —
„I u tom te mogu podučiti,
Pa razpredi i nakiti lepo,
Da proslaviš sebe i junake.
Ali pamti, mi smo svi junaci,
Pa nemožeš svakoga napose,

Digitized by Google

Jer bi pesma predugačka bila,
I nezna se, kad bi doveršio,
Zato samo derži se bojevah.
Ti bilježi, ja ću kaživati.“
Za pokazat, kako mnogo marim
Za njegove ubavesti lepe,
Biležit ću, ali se pomutih,
Pa ugljenom merčim po dimnjaku.
Pun je dimnjak, a još melje Jovo.
Certam žesom po kuhinji beloj,
Ona puna, nedomlio Jovo.
Derž' olovkom po haljini cernoj.
Već napunih stan i oba krila,
Rukav levi, i desni do lakta.
Još za malo pa ću bit primoran,
Biležiti lojem po terbuhu.
Al Jovo se poče razgledati,
I opazi, meni se učini,
Da kod pravog domaćina nije,
Pa opuči: „Ostani na juhu!“
On odklisa ni s bogom nekaza.
Moja žena dojde oružana:
U jednoj je preslica joj ruki,
A u drugoj gernjača omašna.
„Kam o Jovan?“ — Ode iznenada. —
„Tom bi njega, a ovom bi tebe.“
Gernjaču je meni namenila!
„Obed gotov. hladi se, kvari se.
Čekam, zovem, a nikoga nije.
Jesi-li se u gnjus utopio,
Il si sbilja razum izgubio?
Ja, bora mi, neću biti kriva.“
— Mila moja, tko bi te krivio?
A znaš dobro, dužnost je posao. —

Digitized by Google

„Taj posao, veruj, kad ti kažem,
Nije vredan ni pol boba šuplja.
Sada nije vreme za pevanje.
Hoćeš pevat? pevaj lepše stvari,
Te sablazni, da mi se okaniš!“
Valjda čula, što kaživa Jovo.
Da bi znala, u kojoj sam borbi;
Proti moćim pakla i Olimpa,
Ona bi me pevat nagonila.
Malo jio, još manje sam pio.
Po obedu idem u postelju,
Žena gleda, nije joj po ćudi.
Serdce kipi, puca moja glava. —
Iz te herpe svakakova cvetja,
O pesniče lep izpleti venac.
Kroz noć celu oko nestisnuo,
Čini mi se terla me ognjina.
Sutra evo, što mi žena kaže:
„Ružno vreme, van nemoraš ići,
Mnogo posla za sobe pospremit,
Moj dragane nemoj ustajati,
Hoćeš pisat? možeš na kolenu,
Pa taj ću ti stolić primaknuti.“
Ona reče, što sam ja želio;
Ali to mi neide u glavu:
Kada radim, il mi je raditi.
Ja se vertim kao žervanj dolnji,
Nesputan sam, kada sam u družtvu,
A u poslu jako sam nespretan,
Ona često rogljami me gura;
A sada mi svetuje ležati.
Valjda misli, da sam obolio.
Žao mi je, al neka joj bude,
A ja ću se sladko protezati,

Digitized by Google

Odpočivat nakon lenjarenia.
Dan mi projde kako jučeranji,
Od pol dana: u mukah, u skerbih.
Ni te noći spavat nemogao,
Nego kunjah, prekidno i dremah,
Razmišljajuć što ću, kako-li ću.
Kad ustao, ljutih mojih ranah!
Žena mi je haljinu oprala,
Dimnjakar je dimnjak ostrugao,
A kuhinju zidar pobelio;
Ode radnja, odoše osnove!
Na moje se bilježke zanašah,
Pa nepamtih što Jovo kaziva,
Da budem se tog bojao besa,
Ja bi bio mnogo zapamtio.
Kad se onde mertav nestrovalih,
Ja do smerti nemogu umreti,
Nu kasnie, kada se osvestih,
I doznadoh gde sam biležio,
Uverih se da tu nije kvara.

III.

Podranio, zoru prevario,
Sav natašte, ja se posla primih.
Pero režem, pogodit nemogu:
Jer sada mi predebelo derlja,
Sad pretanko, kao da las vučem.
Lulu pijem terne mi se često.
Teme tucam, u čelo se štipljem. —
Zevam, kašljem, štucam, kišem, žmirim.
Nokte stružem, tergam zanoktice.
U zrak gledam, češkam po zatiljku.

Digitized by Google

Svagde vražtvo, nigde priklonosti.
Dok nepočeh, nečini se težko.
Upri u sve, što znaš, imaš, možeš.
Uperla je ljuta u žestoku,
U oči mi vile udaraju
Derž', poreni, okreni, preverni.
Kad vidiše, da tu nije šale,
Da je morat, što se s dobra neće:
Moji živci, mašta i moždjani,
Pesničku mi žilu otvoriše,
U okrugu istine, razuma.
Davoriu sipljem iz rukava.
Čitaj, sluša', tko nemožeš spavat,
Ili ti se drugog ništa neće.
Silni Milan po dvoru se šetje,
Sam se šetje, sam se razgovara;
„Sada su mi razvezana krila,
Slobodan mi jezik u gubici,
Proste su mi i noge i ruke,
Mogu radit, što je meni drago,
I govorit što se meni svidja:
Sad je vreme, tko sam, pokazati.
Mi smo grana puka izabrana,
Gde je Juda, tu je i Judea,
A gde Serbin, tu je i Serbia.
Ali naša grana mudrija je,
Pa joj lakše neg starijoj seki,
Ova radi, računa, promišlja,
Pa što steče, pametno uživa,
A nas druge obuzimlju skerbi;
Od nekada drugi stiču, rade,
Mi gledamo gotovo uživat,
Kriv nam svatko, mi nikomu krivi.

Digitized by Google

Najviše nam Nemci račun kvare:
Ali nje će drugi ukrotiti,
Pa kad same naše budu grane,
Sa Čivuti berzo ćemo sveršit:
Podavit ih, ako neće biti,
Kako i mi, Serbi pravoslavni.
Medjutim je radit, gde se dade.
Sekretaru, gospodu pred-a me!"
U čas eto visoke gospode.
Tu se klanja, gamiže i plazi:
Blizu vuka koze neprežimlju.
„Slušajte me, vi serbska gospodo,
Svi gospoda, al svi pod Milanom,
I dok hoće milost Milanova.
Ja od buhe još nisam vidio
Stvarcu manju, a većega vraga:
Gladna grize, sita pleše, skače.
Ni dan ni noć ona neda mira.
Blažena je uš, njezina seka;
Jer, istina, gladna kolje, pali;
Al bar sita planduje, prežimlje."
— Istina je svetla kruno naša —
„Tu vidite, da Milan razmišlja,
Da opaža, da izkustvo pamti."
— Proklet bio, tko o tom dvojio! —
Sad on jednu nosdervu začepi,
Pa na drugu prežestoko puhnu,
Onda tako na drugu nosdervu.
Dobivaju s desna i sa leva;
Al ni oni dužni neostaju:
Junakah su slika Homerovih.
„Nevesinje stoji pod oružjem,
Plamen liže i Bosnu ponosnu,

Digitized by Google

I hvata se te turske Hervatske.
Cernagora mirovati neće.
Bulgarah su svi puni Balkani.
Rusia se na Carigrad sprema.
Dobrovoljci na gomile herle:
Tu je Rusah već puna brigada,
Tu Hervati s one strane Save,
Uvek hrabri, uvek za drugoga,
Tu je nešto bratje Hervatjanah,
Pa i bratje iz zemlje magjarske.
Možemo-li da nezahvatimo?
Bude sreće? pune naše vreće,
Ako li nam sreća neposluži,
Krivnja pada na rusku brigadu,
Na Hervate, na sve dobrovoljce.
I na druge, a mi smo junaci,
Jer padosmo samo drugih krivnjom.
Nu Rujo nas neće napustiti.“
— Svetla kruno, iz dna naše duše,
Iz dna serdca te nam uze reči.
Amin! Amin! Posla se hvatajmo! —
„To rat nije, nego mala šala,
U njoj moje nije treba glave.
Pa ja moram nadzirati vladu,
Da sve stvari budu nam u redu.
Vi ćete mi nekoji pomagat.“
— Na to, kruno, mi smo svi pripravni.
Najsrećnii, koj tebi najbližji,
Najsrećnii, najsigurnii je
Proti svakom u boju oružju. —
Dve se gerdne pokrenuše vojske.
Jedna padne na Beljinu ravnu.
Čini mi se Rizvan-begoviću,

Digitized by Google

Neimao nego četu vojske.
Pa udari na desetak četah.
„Dosta nas je, momci, preveć nas je,
Za uredit te koze dvonoge.“
Žestok Bošnjak, sam si smert pripravi,
I bez nuždе, i na štetu roda.
On bi bio herpu pognječio,
Na koliko nje uteklo nebi.
Ali ju je tako obkolio,
Da joj izlaz ostavio nije:
Stoj na mestu il na vrat u Drinu!
Kosi vodja, kose drugovi mu,
Al konj, skačuć kroz herpe lubinah,
Posernuo, pao na jahača.
Ovde herpa okamenjikah,
Serbski seče na sitne komade,
Pala konja, i pod njim junaka.
O Rizvane, o presjajna zvezdo,
Divna neba bosanske gospode,
Da si zadnji gde je lahkoumje,
U svem drugom imaj naslednikah!
Osim tada prie ni poslie,
Tursku vojsku ni vidila nije,
Ture na nju ni da pogledalo:
Krotko došla, ležala, odišla.
Druga vojska uputi se k Nišu.
Tu je bilo žestokih sukobah;
Tu ginuše Rusi i Hervati,
Mnogo manje od hrabrih Turakah,
Neg od onih, koje došli branit,
I za koje kervcu prolivaše.
Eto vesti, nju veruju Serbi:
Dá je Ture došlo do Belgrada,

Digitized by Google

Kratkim putem preko Portugalske.
Besno Ture na grad nahrupljuje,
Kaneć vojsku pograbiti s ledjah;
A grad brane već desetak danah,
Starci, detca, žene i devojke,
Ali sili moraju podleći,
Ako skoro pomoć nedojde im.
„Ja vam rekoh: Rusi nas izdali,
Zašto Ture onamo pustiše?
„U mene je petdeset kermakah,
Pa ni komad ostati mi neće,
Od Ţureta zlorada i gladna,
Koje često za koran nemari:
Kermče ždere, a da kozu, kaže.
„Tri stotine jaretjih mešinah!“
„Moja Joka, moja oba oka!“
„Suhih šljivah do dvadeset vrećah!“
„Moja Gjuka, moja težka muka!“
„Mojeg loja do stotina okah!“
„Moja Stana, trista mojih ranah!“
„Moj brat žive, kako mu je drago,
A ja jadan stradam i pogibam,
Pa za koga, za čije li zdravlje?“
Na to kaže vitez vitezovah:
„Žene-li smo, ili smo junaci?
Nismo žene, pa zašto kukamo
Nek vojuju Rusi i Hervati,
Ti su došli, mi smo doterani.
Pod Turčinom bolje nam je bilo,
Pa zašto se proti dobrotvoru,
Kervarimo, tučemo, bijemo?
Zato sa mnom svi sinovi serbski;
Branit espap i nemoćne naše!“

SVEUČ. KNJIŽNICA
ZAGREB

Digitized by Google

Sad se čuje germiti lumbarda,
Pa svi složno u beg se dadoše.
Zemlju tiču, il po zraku peršu?
Nestiže ih iz lumbarde zerno.
U to, Rujo, ustavi Turčina.

IV.

Bojni Milan po dvorani hoda,
Utonuo u velike misli.
U rukuh mu dva tri kupa kartah,
Više knjigah leži otvoreno,
Karte gleda pa u knjige ziri.
Znoj obrisa s čela junačkoga,
I potegnu svilenu uzicu,
Na kraju joj kita pozlatjena.
Zvonce zveknu, evo podvornika.
„Nek ministri po zapoved dojdu.“
Kad se celo sakupilo veće,
Milan uze njemu govoriti.
„Nemogu vam tančine izbrajat,
Te, na karte, igre oštroumne,
Pa izdatne, kada sreća služi.
Ter ju igrač mudro vodit znade . .
Nje povestju mučiti vas neću.
Talianom, kako i Španjolcem,
Znaci kartah kažuju staleže,
Ovi znaci, ovo predstavljaju :
Mač plemića, kalež duhovnika,
Onda novac predstavlja tergovca,
I toljaga seljanina tužna.
Ovako je kod mudrih Nemacah:
Detelina kaže im znanosti,

Digitized by Google

A praporac predstavlja ludosti,
Serdce ljubav, i žir poljodjelstvo.
Al francezke mah su preuzele.
U njih bilo premnogo promenah.
Nekada su slike pozlatjene,
Predstavljale: cara, papu, blezgu,
Pustinjaka, štitonošu; k tomu
Sunce, mesec, i obešenjaka;
Onda Parku, pravicu i sreću,
Umerenost, moć, smert, kuću boga,
I još mnogo svakakovih pojmah.
Kreposti su za tim predstavljane,
Onda Vile, znanosti, planeti,
Pa još herpu prerazličnih stvarih,
U pet bojah petdeset komadah.
Onda došle u četiri znaka:
Tref, Pik, serdce i četvrti Karo,
I svaki je komad od oružja.
Besan prevrat, i karte pokvari:
Mesto kraljah dojdoše genii,
Mira, rata, teržtva, umetnosti;
Mesto damah, četiri slobode:
Bogoštovja, zanata, i braka,
I četvrta sloboda je tiska;
Jednakosti na mesto momakah.
Ranga, boje, pravah, i dužnostih.
Kralji s cari jednake su časti.
Sada kaži, Zekane Trivune,
Jer si pervi medju jednakimi,
Kaži meni, tko su ti vladari".
I daje mu sva četiri kralja.
— David, vladar puka Izraela.
Alexander, car Makedonacah,

Digitized by Google

On je Serbin, majka mu Serbkinja,
On po majki, a njegova majka,
Po junetu prababine ujne.
Julij Cezar, od staroga Rima.
Žarko naše svih Serbiah sunce. —
I Milanu do zemlje se klanja,
Vratjajuć mu četvertoga kralja.
„Pravo, Zeko. Svatko pozna dame
To su Rakel, Minerva, Judita,
A četverta još uviek se traži,
Svaka ženska može reći: ja sam.
Ni o momcih pitati te neću:
Nekad bili slavljeni vitezi,
A danas su naši pobočnici.
Nu kaži mi, Zeko, jedinice:
Dva, tri, redom, do puna desetka.“
— To su čete, oddeli vojnikah. —
„As, kec, Zeko?“ — Para, dinar, novac,
Najjačji je, on derži, on ruši,
Care, kralje, dame, pobočnike,
Silne vojske i narode cele;
Tko ga ima, može imat svega,
Na ovomu i na drugom svetu;
A onomu tko neima njega,
Tko god bio, mertvaca je cena. —
„Tolikomu nenadah se znanju.“
— Svetla kruno, svi ministri kažu,
Kako Zeko, i mi drugi znamo. —
„Time bolje i svim skupa hvala.
Dakle treba imati dinarah,
Kad ih nije valja ih dobiti.
Kako? Odkud? To pitaju blezge,
Mudri kažu: uzmi gde ih najdeš,
I čuvaj se samo od jačjega.

Digitized by Google

Možda i tu ima strašivicah,
Il pravnikah, poštenjakah ludih,
Koji kažu: ovo je prerano,
To se neda, ono je pretežko,
Ili nije pravo, il pošteno.
Na takove ni gledati neću.
Boj se vuka, boj mu se i traga!
Tako misleć, pa gnjijuć u miru,
Serbi moji kamo ćemo doći?
Naša slava mora potamniti,
I zapeti, neići napreda.
Otečestvo nemože se širit;
A ja hoću da cvatu, da rastu.
Slabi, ludi, na krivicu viču,
A o laži ni slušati neće.
Jaki, mudri gledaju za torbu.
Da o laži samo jedno kažem
Koliko je na njoj sagradjeno!
Nit Minerva načini Atenu,
Nit vučicu Romul je sisao,
Ali to su tverdo verovali,
Atenjani i Rimljani slavni,
Pa su mnogo učinili za se. —
I danas je takovih skovinah,
I dobre su dok se za nje mari,
Za nas Serbe dogmom su presvetom.
Vratimo se samo za sto letah.
Naši dedi još nisu imali,
Ni vlastito domaće ognjište,
Neimali jedno ime skupno;
Dok brat Magjar nije im ga dao
Kojega se do tada plašiše;
Neimali reči il jezika,
Već sboriše jezikom naroda,

Digitized by Google

U kojemu živiše nestalno.
Dositej je pervi natucao,
U jeziku narodno-hervatskom
U jeziku, koj kroz osam vekah,
U knjigah je, u različnih pismih,
A serbskomu ni traga ni glasa.
Naši stari koji što pisaše,
Služiše se cerkveno-hervatskim,
Neznadoše narodno-hervatski.
To svi znamo, al nekažujemo,
Već velimo, da su se Hervati
Od nas Serbah naučili serbski.
Svet veruje, to je sreća naša.
U svih krajih prostrane Hervatske,
Mnogo ima Serbah krivoslavnih,
Jedni vele, to su Slavoserbi.
A mi drugi da smo Smradosrbi,
Prem smo iste narave i ćudi.
Neka ih je, jer nam bolje služe
Nego isti Serbi pravoslavni.
Veliko je klubko namotano.
Sve na laži, nedajmo odmatat,
Dok istina na svetlo se kaže,
Slabo stoje veličine serbske,
A laž pada, ako mirujemo.
Sve su drugi za nas učinili,
Il mi tudje za naše deržimo,
Mi moramo uvek poslovati.
Uvek mudro, da drugi nevide,
Dok udarac na vrat negrune im.
Strašiš mene ratom, bojem, borbom?
Plašiš vuka sušnjevitom granom,
Ili kozjom pretiš mu mešinom,

Digitized by Google

Satniu ću ja sam uništiti,
Četi ću se ja sam obraniti.“
— Ti si Serbin najvišji, najpervi,
Pa nemožeš imati jednaka.
Ni desetog, srećan trideseti,
Na koliko tebi se približi.
Al i mi smo svi prave Serbende,
Svaki će nas svoje učiniti,
Umret ćemo kad smert po nas dojde,
Na nju spremni, dok se nepokaže. —
„Nije stajat moram se požurit,
Osvojiti to malo baštine,
Europe, Azie, Afrike,
Što mi slavni moj ded ostavio,
Alexander, car Makedonacah,
Za tim kerči dalje na sve strane.
U svoj vojski on nije imao,
Ni trideset pet punih hiljadah,
A ja imam pet putah toliko. —
Za bežanje mi smo već dobili,
Neodvisnost koju prodajemo,
I lep dinar za nju dobivamo.
Za bežanje, još nam je pridalo,
Tudje zemlje tri lepa komada,
Uvek bežeć, Serbi su junaci.
Kroz bežanje, ostadosmo živi. —
Što će biti, kada nadvladamo?
Bulgari su Ture uvredili,
Rujo im je častnike uzeo,
Tamo ima kozah i ovacah,
I govedah i drugoga blaga,
Tko što uzme, neka si uživa,
Gde će Bulgar odolet Serbendi?

Digitized by Google

Gde li vertlar rodjenu junaku?
Što ćeš više, Beč će nam poslati
Ratne plane. — Je li razumite?“
— Kako i ti svetla kruno naša. —
„Za pripravu, za kretanje vojske,
Odmah treba uredbe izdati,
Plaćeni ste, sad morate slušat.
Za budućnost, kazat će budućnost,
Jer ako me nećete slediti,
Ja ću bez vas, makar proti vami,
Učiniti sve, što bi i s vami
Nu nemojte zaboravit platje,
Ni premnogo svačesa drugoga:
Ja sam Milan, ja sam vaš kralj, znajte!“
Što je oko, bez svoje zenice,
Što planeti bez svojega sunca?
Kud će kerdo nego za zvonarom,
Il kamo ga porenu gončini,
Kud će Serbi, nego sa vladarom?
Jesi pervi? Mi smo svi za tobom.
Jesi zadnji? Mi smo svi pred tobom.
Jesi s nami? Mi smo svi uza te.
„Tamo iduć, ja ću zadnji biti,
Moram pazit, da tko neostane;
Amo iduć, ja ću biti pervi,
Jer put moram ostalim pokazat,
I na čelu primit naše slavje.“
— Tako valja, jučer bivši kneže,
Danas kralju, sutra kroz junačtvo,
Za sigurno care svih Serbiah,
Prekosutra, sve zemlje, svih carah. —
Rat odredjen, veće se razide

Digitized by Google

V.

Skupljaj vojsku, oružje, trativo,
I obskerbu, dok te, dobitnika,
Neprijatelj obskerbljivat neće.
Tu se čuje svakakovih rečih:
Vojska troši, a ništa ne radi.
Ako mir je, razpuštiti vojsku;
Rat ako je treba udariti,
Prie neg se Bulgari saberu,
U berzini pola je uspeha.
Milan kaže podvorniku Miši:
„Ti izidi, pa neka mi dodje
Božji čovek, prorok Gligoria,
Dok je on tu, nikog mi nepuštaj.“
Ode Mišo, evo Gligorie.
To je Serbin od glave do pete:
Bileg roda, uha su velika,
I klapava, oči koze, mačke,
Ili cerne, vlage magaretjih
Gliši cerne magaretjih iskrah,
Muhe oči gledaju svakamo,
I nigde se nemogu primirit.
„Tko te pozna, taj te, Glišo, hvali,
I nitko te nemože nahvalit,
Jer znaš više neg svi drugi ljudi,
I znaš vlasti celoga svemira.
Ja te pozvah, da mi verno kažeš,
Što me čeka u ratu ovomu.
Reč Milana jemči ti nadarje.
Ako bi ja, sledeć tvoje reči,
U ovomu ratu poginuo,
Znaj, da ću te obesiti, Glišo.“

Digitized by Google

— Ljudi kadšto neistinah kažu.
Težka znanost, slabo moje znanje;
Nu koliko dosegne mi snage,
Čistu ću ti istinu objavit.
Tih vešalah mene nije straha,
A u ratu ti se neboj smerti,
Dok si tko si, i dok slušaš Glišu,
Samo pravo razumevaj reči.
Svetla kruno na dlan pljuni der mi —
Kruna pljuje, Glišo razabire.
— Dole puhni. — Kruna odapinje,
Glišo njuši, vilice ožimlje.
— I još dvoje. — Što ti kazat neću.
Kruna sluša, Glišo persti meša,
Motri, njuši, na jezik nanosi,
Pa ponešto možda progutava.
Sad proroka gerči uhvatiše.
Sad uzgoru kao zverk verti se,
Sad kolik je na zemlji se valja.
Rekao bi u njem kosti nije.
Sada mu je višje oko levo,
A sad desno višje od levoga.
Oči su mu cervene i bele.
Svaki las mu o sebi uzgoru.
Je-li čovek, ili je golema,
Čistilica Glišo za lumbardu?
Žvalje toče belo i cerveno.
Milana je perpor obuzeo:
„Amo, Mišo, na nosila daj ga!“
Dojde Mišo, — nije se bojati
Sad će mu se otvoriti vrata,
Pa će vidit tajne i čudesa,
Što ih kriju zemlja, zrak, nebesa —

Digitized by Google

I sbilja se prorok oporavi.
Rekao bi iz zemlje izkopan.
„Slušaj, kruno i dobro zapamti.
Na nebu se uzšterkljale zvezde,
Po zraku se nagone oblaci,
I vetrovi bore se medju se,
Skoka mora i na zemlji biti.
Dobitnik si, kad u Varnu dojdeš,
I osvojiš sve, što je do Varne.
I Bulgare nevidiš, nečuješ,
I nitko im u pomoć nedojde,
I nitko se nezauzme za nje.
Ako dobro sreća ti posluži,
Ti premnogo možeš osvojiti;
Al nemožeš dospit na sve strane,
Na sve strane i u isto vreme.
Ako sutra imaš svu baštinu,
Dok ju celu posve neposerbiš,
I nedaš joj za gospodu Serbe —
A sada ih nebi ti doteklo —
I u njoj ćeš imat protivnikah,
Izvanjskih će nadoć diplomatah
I vladarah strahom nateranih.
Jer kad vide, da tri dela zemlje,
Već u tvoje dopadoše ruke,
Ustati će svi ostali deli,
Za nedoći u tvoju baštinu.
Zato treba po malo osvajat,
I probavljat kako i želudac:
Prenaterpan, on je slab, bolestan.
U Persiu ovaj put ne diraj,
Ni Carigrad nemoj sad uzeti,
Egipat ti nemože uteći.
Mlad, pa hrabar, i sa serbskom vojskom

Digitized by Google

Imaš kada sav svet osvojiti.
Za osvajat ostavi i sinu.
Ovaj put će, sudim, dosta biti:
Komad zemlje pa lepih dinarah.“
Koliko se prorok izmučio!
Što će dobit za toliku kinu?
— Kada primim naknadu za trošak
Ovog rata, dobit ćeš nadarje. —
Slaba platja, al mora odići
Ni kiseo, ni veseo, Glišo.
Milan zove mešovito veće,
Duhovnikah, gradjanah, vojnikah,
Za uredit kako treba stvari.
U proglasu na vojsku kaže se:
Spomente se, junački Serbende,
Vaših starih, koji vas rodiše,
I slavan vam primer ostaviše,
Nek vam oni budu ogledalom.
Pa dokažte, da ste im sinovi.
Na kocki je slava i dobitak.
„To je pravo i biti će tako.
I mi ćemo složno dokazati:
Kakva vreća, takva i uzica,
Kakvi svedri, klini takovi su.
Videt će se i ovom prigodom,
Da se mladi uvertju u stare,
Da smo sini vredni i dostojni
Šukundedah, dedah i otacah,
Odkad svetom serbska slava slovi.“
„Ja udaram na deset Bulgarah.“
„Dosta malo; a ja na dvadeset.“
„Na trideset, na petdeset, na sto.“
„Neprijatelj, bio koje ruke,

Digitized by Google

Neka svojih još devet dovede,
Njih je deset meni do kostčice,
Njih petdeset meni do kolena,
A stotina meni od prostrižih,
Još stotina do pupka mi siže,
Nad pupkom su serdce i mišice:
Nad svaki ću perst uzet desetak,
Pa ću njimi mlatiti ostale;
Što preteče, to će poubijat
Zubi, stope, kolena i lakti.“
„Biti će nas još jačih od tebe,
A najviše bit će ti jednakih,
Redki Serbi stizati nas neće.“
„A ja velim, serbska je nesreća,
Neprijatelj broja je malena.
Pa tu kako da se izkažemo?
Na nas deset ni dva-tri Bulgara!
Proti kozi, kad je lavu borba,
On se pravo nemože izkazat.“
Razmetjanju nebi kraja bilo;
Ali vojski nov se čita zakon:
„Dok ovaj rat srećno doveršimo,
Svaki junak može oženiti
Po dve, po tri i po deset ženskih;
Preko deset biti će iznimka;
Može k ženi uzeti devojke,
Druge žene, ili udovice.
Iznimke su za dela presjajna.
Tu će biti nadarja junakom,
Pa i nužda na to nagoni nas,
Za napučit, što se prie dade,
Serbskim rodom zemlje osvojene.“
Pun zrak kapah, hura i živio.

Digitized by Google

„Bar bez osam ja nemogu živet.“
„K mojoj Soki još tri do četiri.“
„Moje Save meni je predosta,
S njom još jedna, pa bi mene tukle.“
„Na me će se iznimka protegnut“
„Staru Vuku dat ću za devojku,
I uzeti udovicah mladih.“
„A ja nedam, imena mi moga,
Moju Andju za sve ženske sveta.“
„Bratjo moja, nebudimo nagli,
Mnogi Serbo svoju ženu čuva,
Mnoga Serba neda se od muža.“
— Mitropolit i Milan kad kažu,
Gde je glava, koja slušat neće? —
„Neimamo udovicah, curah,
Da bi mogli na perste ih nizat.“
— Istina je, da mi neimamo
Al imaju svi naši komšie,
Pa hvatajmo kako i Rimljani,
I oni su serbske kervi bili. —
„Ljudsku kervcu mešati sa serbskom!
Kakovo će tu bit pokolenje?
A nami je sav svet osvojiti.“
— Kerv debela, mužka odlučuje;
Dok je bilo pravih Osmanlijah,
Robkinje su radjale junake;
A mužkarci, kad se izrodiše,
Nek uzimlju kneginje, seljanke,
Iz poroda nebude junakah.
I Sabinke radjaše Rimljane;
A Rimljani kad se pokvarili,
Rimljanke su radjale kukavce. —
Prepiru se, nadmudrivaju se.

Digitized by Google

VI.

Tko će tolik zaleg pregledati?
Studeno mi, neidem daleko.
Valjda drugde, kako i kraj mene.
Evo, vojska obrok si pripravlja.
Ražnji škriplju, cmari se pečenje.
Tu je vina i s medom žganice.
Tu svirale svakoverstne svire:
Tu su diple, mešnice i kutla,
Tu dvojice, gusle javorove,
Tu su žvegle, citare, tambure,
Tu premile harfe i gitare,
Tu ariston odglasiva bubnju,
Na brunde se opera izvadja.
Ti se goste, ovi pase stežu. —
Tu je došlo i teržkinjah vojske,
Ovde vitez sa Zverndom skakuca,
Kao krampač s gojnom jarebicom.
Onde Moma sa junakom pleše,
Kao švraka sa golim pipletom.
Tu su pesme o serbskih junacih,
I o bojih, znanih u oblacih,
I u šupljih vertoglavih glavah.
Sa Vitoša dozivlje im Vila:
„Dični ljudi, ništa se nebojte,
Jer u ovom ratu poginut će
Samo oni vaši, po navadi,
Kojim uteć nebude se dalo.“
— Kad je tako, zdravo i veselo,
Svi ćemo se k našim kućam vratit,
Osim slabih, koji nedotegnu. —

Digitized by Google

Kod obeda Milan s doglavnici.
Slušaj prasak, štropot i kerhanje
Bocah, čašah, zdelah i pladanjah,
Rekao bi: potres il tučnja je,
Ali urlik odaje veselje.
Tu će Milan družtvu besediti:
„Od nekada svet je nezahvalan,
I navidan serbskomu narodu,
Zloban, jalan slavi zasluženoj.
Po svoj zemlji još ima tragovah
Serbskoj slavi, veličini serbskoj,
Kud se makneš, eto spomenika.
Neprijatelj gledao pokvarit,
Serbskom mestu tudje ime dajuć,
Gde mogao, a gde nemogao.
U Egiptu još nas setja slavno
Berdo Serbalj i Serbin jezero.
U Persii. te zemlje perivoj,
Serbski Šušan prozvalo je Susom.
Koliko je danas učenjakah,
Koji kažu, koji priznavaju,
Da se Troja Kragujevcem zvala,
A Persepol slavnim Serbogradom,
A Palmira našim Smederevom,
Memfis Čačkom, Babilon Zajčarom,
Lepi Damask Milanovcem dičnim,
A Kartaga našim Požarevcem,
A Erzerum serbskim Beogradom,
Diabekir da je Negotinom,
Da je Bagdat serbsko ime Bogat,
A Trapezunt da se Šabcem zvao.“
— Bog govori kroz usta Milana.
Odkud, care, toliko ti znanje,

Digitized by Google

Bez učenja i bez učiteljah,
I bez knjigah, u kojih to stoji?
„O tom ni ja dosad nisam znao,
Bog Serbin me, ćutim, nadahnjiva.
Kad bi druga mesta izbrojio?
Serbska slava leži zakopana,
A ja ću ju na videlo dati.
Svakog ću vas učinit vladarem,
Nek upravlja, kako mu ja kažem,
I pod-a mnom kraljevinu carstva.
Svaki uzmi kitu učenjakah,
Neka traži, neka izkopava
Spomenike, davnine o serbstvu
Ovaj rat će dati vam drugovah.
Proberite, kud kog želja vuče.“
— Meni Bogat. — Kairo je za me
— A meni se baš hoće Šušana.
Ja bi — ja bi — kralj dobiva vesti.
„To kerzmanje dodija junakom.“
„Sprednje straže, proti prepovedi,
Dve satnie pale u Sofiu,
A četiri u svu okolicu.“
„Levog krila, proti prepovedi,
Jedna četa cel Vidin zauze,
Kon što ga je dvaput razorila
I tri puta vatrom uništila.“
„Bulgarina čuti ni videti.“
„Samo treba namicati vojsku.“
„Da idemo do cernoga mora.“
„Rat sveršismo, prie neg počesmo. —
Te je sile slavno ime serbsko,
Opravdane starimi junačtvi,
Da dok čuje reč Serbin, Serbia

Digitized by Google

Svet se klanja il beži bez traga". —
Slavni Milan dugo promišljava.
Nije davno, čuo je proroka.
Možda zvezde danas bolje kažu;
Ali možda stanja su gorjega.
Najbolje je poslušati Glišu.
Zato jasno svemu družtvu kaza:
„Što vam rekoh, to ću učiniti;
Ali danas to biti nemože.
Bit će gatje, samo neznam kad će
Svaki vas se marljivo pripravljaj,
Izveršivat veliko poslanstvo.
Sada treba svu pokrenut vojsku,
Da što prie ulizem u Varnu,
Da što prie častan mir načinim.
Do Sofie i Sofia meni,
Uz još kakav komadić neznatan,
I dinarah pet hiljadah vrećah,
Razumi se, u suhomu zlatu,
Il u novcu sigurnih menjicah,
Ako treba, ako mora biti,
Na obroke izplatu dopuštam,
Pa mirujem do drugoga puta,
Dok nesteku, il ja nepotrošim,
Il na drugog koga neudarim,
To je pravo, tako mora biti,
Jer ja Milan tako zapovedam."
— Amin! Amin! celo družtvo viče,
I Milana na ramenih nosa.
Varnice im iz očiuh skaču.
Sad će Tošo, pun duha svakoga:
„Što želismo, radismo, čekasmo,
Evo časa da i postignemo.

Digitized by Google

Silni Dušan nije Serbin bio,
Nije ni car, krunu neimao,
Mi kažemo: Serbin car sa krunom,
Ali mu je kruna zakopana,
Dok se njemu naslednik nenajde,
I dadosmo krunu načiniti,
Zakopati, pa ju izkopasmo,
I velimo da je Dušanova.
Al nitko ju njegovom ne smatra,
Jer premudro sakovana nije. —
O junaci, bratjo i drugovi,
Ova kruna, bolje urešena,
Nek zasjaje svetu širokomu,
Na Milanu, Dušanovu sinu,
Koj uzkrisi silno serbsko carstvo,
Nek zasjaje, velim, zemlji celoj,
U Sofii il u Carigradu,
Ili drugde, kako on odredi,"
— Amin! Amin! baserljajuć krule.
Trublje trube, bubnji udaraju,
Zastave se dižu, razvijaju,
Ali vojska nekako okleva,
Na to rupi vračarica Janja.
Poznana je na četiri strane,
Koga leči toga i izleči,
A sdvojene ni lečiti neće,
Da što prije što bit mora bude
Sa što manje muke i troškovah.
Ona ima svoje prognostike:
Uš te beži? kerv ti raztrovana,
U rojevih muhe lete na te?
Znaj, da ti je već sagnjila pluća;
Slabo dišeš? dahni na zercalo,

Digitized by Google

Ćim slabia magla na zercalu,
Tim životne manje ti je snage;
Preredko se u tom vara Janja,
A doktori uvek se varaju,
Zato oštar zub imaju na nju:
Ona uči, da se čuva zdravje,
Što je bolje, neg terat bolesti,
Pa domaće za lek rabi biljke.
Svet ju zove samo vračaricom,
Al ona je još i gatalica,
Pa nepita zvezde ni oblake,
Već iz dlanah čati sve istine,
Što se tiču ljudskoga života.
Svaki narez drugo pokazuje:
Pljuću, jetru, bubrege, slezenu — —
Svu nutrinu, sva izvanjska uda,
I sve snage, što su ljudem dane.
Je-li narez rumen, bled, dug, kratak,
Kud nagiblje, gdje se s kojim seče,
Više ih je nego drugda, manje,
Deblji, tanji, cvatu ili blede?
Kada to sve razgleda, prosudi,
Ti ćeš težko u svoj zemlji naći,
Kaludjera, vladiku il protu,
Koj zna tako čatiti tropare,
Kako Janja kaže ti sve stanje
I današnje, i sve budućnosti,
Dok narezi stoje kakovi su,
A naglo se nemogu promenit,
Van se hoće tjedanah, mesecih,
A toliko taj rat trajat neće,
Dakle doznaj, koj te čeka udes!

Digitized by Google

Dok u vojsku banu vračarica,
Cela vojska jednim glasom viče:
„Tu je Janja, evo naše Janje!
Kazuj, meni, meni, meni, Janjo!“
— Bratjo moja, ja u rod prolazim,
Mnogo vas je, kad bi svim kazala?
Pustite me, kod druge prilike
Po navadi svakomu ću kazat. —
„Neprolaziš, Janjo, dok nekažeš“.
Nemari se, da nesrećna Janja
Već počimlje zubi kovat čavle.
Sva se vojska stavi u dva reda,
Puške stoje kod desnih ramenah,
Golih dlanah desetki hiljadah,
I na svakom po petnaest parah.
Od blata se nevide narezi,
Žuljaj snegom, o haljinu briši,
Janja ide i kaziva redom.
Dugo motri, a u kratko gata.
„Ti Bulgare ni videti nećeš“
— Jer će oni od mene pobegnut. —
„Zdrava oka, jakih si mišicah,
Bulgare ćeš moći puškom rušit,
Dok budete na hitac stajali,
Il dok koja neuzmakne stranka. —
Čverst na sablji: na nje neće doći,
Pametno je čuvat se lumbarde.“
Sad se začu lumbarde pevanje,
Klisi Janja i podbrusi pete,
A za Janjom svakolika vojska,
Hrabro beže i skačuć po serbsku,
Kvase, gnoje berda i doline.

Digitized by Google

VII

Nije bilo boja ni razboja:
Gde stizali, tu Bulgari tukli,
Okolica puna je oružja.
Živu dušu dogledat nemožeš,
Dalekozor makar ju iskao.
Malo mertvih, redko vidiš ranah,
Bi reć, bežeć izpustiše dušu,
Batinabreg u Belgrad nekani,
Jedni vele Beč mu zabranjuje.
Divni Milan ratno derži veće:
„Hvala Bogu Serbinu neka je,
Hvala budi našemu junačtvu,
Da se opet svi vidimo živi.
Dok je glave, može kapah biti,
Dok je živih, može bit junakah,
A od mertvih nikakove nade.
Nedobismo o čemu radismo:
Ali ništa izgubili nismo,
Što drugi put dobit nemožemo.
Neprijatelj tučnjah je dobio,
Samo zato, jer mi izgubismo.
Kod f e r b e l a isto tako biva:
Taj dobiva, kad onaj izgubi.
Nek dobije, kad negubi drugi.
Za budućnost dobro zapamtimo,
Naše mane, pogreške, uzroke,
S kojih taj put sreća neposluži.
Našu štetu slava naknadjuje:
Stranjskih s nami taj put nije bilo,
Na koje bi svu bacali krivnju;
Al drugi bi slave im davali,

Digitized by Google

Mi se bez njih deržasmo junački,
Kako uvek i starii naši.
Ja znam, ima premnogo uzrokah;
Al svaki vas samo jedan kaži.
Ti počimlješ, koj si na desno mi,
Onda redom do pervog na levo.
— Svetla kruna glavni uzrok kaza:
Onaj dobi, jer ovaj izgubi.
A sve druge tko će izbrojiti?
Što vidio, to ću i kazati:
Ratni plani najviše su krivi
Oni kažu: neka tako bude;
A bilo je posve drugačie —
Mi dojdosmo k njima u Slivnicu,
A njih kod nas evo u Pirotu,
Mi odosmo, oni će odići,
Pohodi su samo izmenjeni. —
— Nas je bilo blizu pet stotinah
A Bulgarah dvadeset hiljadah,
Mi ubismo trideset hiljadah,
Malo živih, ranjenih uteče,
Zarobismo šestnaest hiljadah,
I teramo do našega kralja,
Kad dočusmo, da je bratji težko,
U središtu, gde je boj odlučan.
Za nedoći u dve, u tri vatre,
Herleć bratji pomoć u nevolji,
Mi puštismo zarobe kukavne . . .
Kako su nam Bulgari zahvalni?
Za nami se oni natisnuše,
Pa se čini da nas nadvladaše. —
— Boj je žestok, vatra je paklena.
Dobitje nam nemože uteći.

Digitized by Google

Uprav onda nestade trativa,
Uzmaknusmo, da ga dobijemo.
Neprijatelj tu sgodu pograbi,
Pa nas kosi i za nami skače.
Sram ga bilo! jer mi smo junaci. —
— Neprijatelj za berdom devetim,
Ja junakom prelepo razlažem:
Štenad i pse svi dobro poznate,
Štekću, laju, redko ugrizaju,
Osim onog, tko im se nebrani,
Ako bežiš, oni će za tobom,
I mogu te naklati, zaklati,
Ako stojiš, oni neće na te,
Poteraš ih, oni će bežati;
Evo, to su puške i lumbarde,
I još manje, jer nisu podmukle,
Ter se svojim praskanjem odaju.
Ni hiljadska u cilj nepogadja,
Koju čuješ, nje bojat nemoj se,
Koja bi te možda usmertila,
Veruj meni, da ju čuti nećeš.
Dakle, bratjo, stojmo i čekajmo,
Pa udrimo da ih proteramo.
Neprijatelj već na berdu osmom,
Moji viču: tu je na hiljade,
Sa puškami strašnih lumbaradah,
Kaži, koja neće pogoditi,
Mene, drugog, kada blizu dojdu.
Do časa bi sam bio ostao,
Da neletim ustaviti vojsku;
Al nesluša i neustavlja se. —
— Na početku sigurni smo bili.
Po šest Serbah na svakog Bulgara.

Digitized by Google

Al dok perva zapeva lumbarda,
Šest Bulgarah na svakog Serbendu.
Dva, tri srednja mogu svladat jaka,
Kamo neće desetak jednoga.
Mnogo pasah može zaklat vuka. —
— Oružja nam i dervena bilo,
Mesto praha, mnogo bilo peska,
Mesto kruglah, grah, tikve, lešnjaci.
To oružje ili nesastavlja,
Il sastavi pa vojnika tuče,
Pervog onog, koj se njime služi,
Makar bio najboljim junakom,
Neprijatelj uvek cel ostaje. —
— Da budemo Slivnicu oteli,
Dok Bulgarah nebilo ni blizu,
Nebi bilo našega bežanja,
Niti od nje, niti od Pirota,
Dok nas oni nebi poterali.
Kad pasiraš i na dobre karte,
Uvek moraš gubiti bar vizu.
Pasirasmo, pri kraju igrasmo,
Kad protivnik kunštuk je imao;
Samo s toga labet, kapot mi smo. —
— Neprijatelj kao slep nasernu.
Ja zaklinjem: deržte se junaci!
„Pametnii popušta ludjemu.“
— Tu Bulgari nek su pametnii. —
Uzaludu. Svi se razbežaše.
Ja nemogu ostaviti vojsku,
Pa za slogu i sam se pridružih. —
— Janja nam je mnogo naškodila.
Ja verujem, jer kaludjer kaže,
Ono nije naša Janja bila,

Digitized by Google

Već sotona u Janjinu kipu.
Stekliši ju k nami odpravili,
Da pomuti hrabru serbsku vojsku. —
— Dok vidiše, da jedan posernu,
Da je ranjen, il da vatren nije,
Svaki kaže: sam ja sve nemogu,
I zašto bi ja samcat radio?
Pa odmiče što ga noge nose. —
— Napoleon, vještak u vojničtvu,
Priznao je i kazao javno:
Da slep trepet zna obuzet vojsku.
I nami se ovo pripetilo.
Svatko beži, derhtje, sakriva se.
Pitaš zašto? Nitko nezna kazat.
Da je bilo petdeset junakah,
Mogli su nas granami terati;
A tomu se htelo kod Bulgarah,
Na desetke hiljadah herdjeljah. —
— Te zastave tudjila se vojska.
Hervatskih je bojah premešanih,
Na zastavi videt se nemogu,
Nevide se, kako bi trebalo,
Naši slavni, naši serbski gerbi:
Serbske crevlje ni kermetja glava.
Ti gerbovi tu istinu kažu:
Kada drugi kao divji kermci,
Raztergaju, pobiju, saseku,
Protivnike slavnog roda serbskog,
Tad na mertvih, i na njih komadih,
Serbski plešu Serbkinja i Serbo,
I pevaju o serbskom junačtvu.
Zato treba tu četiri crevlje:
Dve Serbendi i dve Serbkinjici. —

Digitized by Google

— Na vojvode kruna se zanela,
A vojvode na svoje častnike
A častnici na svoje vojnike,
I svi nižji na sve višje svoje,
Onaj na tog, ovaj na onoga,
Nitko na se ni na složnu snagu.
Pa kad tverdo zernje udarilo,
Svatko viče, da ga prevarilo.
Svi smo krivi, osim krune svete,
Koja ima pravo u svačemu,
Svi smo krivi, il kriv nitko nije. —
Kako pervi, tako sve ostale
Celo veće uzroke priznaje
„Dakle eto desetak uzrokah,
Još bi ih se mnogo dalo kazat,
I svi stoje. Treba zapamtiti:
Što je dobro, nek još bolje bude,
Što nevalja, neka se ukine.
U tu sverhu da se svi složimo,
Pa drugi put da se ogledamo:
Bit će sutra što još danas nije.
Sad ordene treba podeliti,
Za nadarit najbolje junake.
Po bežanju imaju se davat:
Najbolji je koj najberžje beža,
Jer kako je sad natrag bežao,
Tako može i napred skakati,
I skakat će kada bude jačji.“
— Ako tako, prečestiti kralju,
Ti ordene sve si zaslužio,
Jer najberžje baš si ti bežao. —
— U tomu se veličanstvo vredja,
Kralj nebeži, nikad neuzmiče. —

Digitized by Google

— To znam i ja, i verujem u to:
Za bežanje ordenu se nadam;
Ali kazah istinu poznanu. —
— Tu uvredu mora kerv oprati.
S obih stranah kosture se puču.
Tko nepozna viteźku pasminu,
Mora mislit, mora verovati,
Tu će biti kervi do kolena.
Milan gleda pa će posredovat:
„Sterpite se, na obih je stranah,
Što istine, a što neistine;
Gdje je više ili možda cela?
Mi vojnici suditi neznamo,
Učismo se, i naučismo se,
Vojevati po serbsku junački;
Istinami, niti pravicami.
Serbska bratja, mi se nebavimo;
O tih stvarih sude bogoslovci,
Vilozovi, pa pravnici pusti;
Svake stranke jedan vas otidji,
Pa stvar kaži proti Tanasii,
Nek on dojde i neka odluči.“
I proto se bio uklonio,
Pa kad čuo da je Milan stao,
Povrati se u svoju obitelj;
Kad došao Milan ga pozdravlja:
„Sveti otco, svu si stvar doznao,
Kaži tvoju mudru i pravednu.“
Merk je otco kao merki vuče.
„Sram vas bilo sve koliko vas je,
Osim krune, kojoj čast i dika,
Slava, poklon od neba do zemlje.
Niste hteli kerv bulgarsku livat,

Digitized by Google

Bratsku, serbsku hteli bi prolivat!“
— Svi smo proto pred Bulgari bili. —
„Jesam i ja, pa i protinica,
I detca mi, i drugih hiljade.
Vi, vojnici, biti moradoste,
Za Bulgari a ne pred Bulgari;
Al vi njima pleća okrenuste,
Pa ste bili, kako ja i žene,
Pred tim vragom, ne za našim vragom,
Tu zaslugu nemojte kaživat,
Gde je ljudih ikakova znanja.
Gde će bežat, tko na zemlji nije?
Svetla kruna na konju je bila,
Konj ju nosi, a ona nebeži.
Ti, kad bežiš samo na dve noge,
Zaostaješ; konj ima četiri.“
— I nas, otco, na konjih je bilo,
Ali kralja stignut nemogosmo. —
„To je pravo, tako mora biti:
Konj najbolji najboljem junaku,
Il junaku dati ćeš bitangu,
A kukavcu konja vilovita?
Iduć tamo. kad je bio zadnji,
Amo iduć, mora biti pervi.
Gledaj tamo, Tošo je najzadnji,
Gledaj amo, Tošo je najpervi.
Kad će zadnji stignuti pervoga,
Il povratno, kad pervi zadnjega?
Kad se stignu, oba su jednaka.
Pa tad nema pervog ni zadnjega.
To je dokaz matematičeski.
Kod bežanja svaki uteć radi,
Biti pervi, il medju pervimi;

Digitized by Google

Ali beži kako bežat može.
Zato treba ordene deliti,
Polag ranah, po drugih zaslugah.
Za bežanje tko nebi dobio,
Kad svi beže i u preši silnoj,
Kerše svoje vratove i gnjate?
Sram vas bilo sve koliko vas je.“
Kosture se u korice kradu,
Rukuju se, gerle se, ljube se,
Do čas nazad ljuti protivnici,
Koji, bi reć, odlučili biše,
Serdce kalit kervju druga svoga,
I to samo, za ulagati se.
Proti ližu i noge i ruke,
K obrazom se nitko nepodstupa.
„Istine je, rekoh, ovde, onde,
Gde je prava, to nam proto kaza.
Težko zemlji, kojoj nije protah,
I narodu koj nesluša prote.
Pervi orden proti Tanasiï,
Pervi orden za ratne zasluge.“
— I pravo je, jer ga zaslužio. —
Ode proto nakitjen praporcem.
„Sad, junaci, druge nadarujmo.
Vas svakomu red najvišji dajem,
Jer znam, da ga svaki zaslužuje.
Kažujte mi, još kojim bi dao,
Polag ranah, po drugih zaslugah.“
Doglavnici po redu razlažu,
Kruna sluša i praporce daje.
Ovog negde govedče očepi;
Uzimlje se da kotač lumbarde.
Taj je u zrak spraskao trativo,

Digitized by Google

Il bacio, pa drugo iskao;
Verlinom se, zaslugom se smatra.
Taj u gušti dobio parnicah;
Uzimlje se da su bajunetah.
Ovaj viknu: Kad svi drugi beže,
Bratjo moja, ni mi neostajmo;
Kroz to spasi sebe i drugove.
Ovog jarac rožinom ubode;
Uzimlje se da ga rani zerno.
Taj je vredan, jer drugovom kaza,
Da Bulgari stoje iza brega . . .
Kad izbrojit toliko zaslugah?
Kad kazati tko praporac dobi?
Ovaj — onaj — tko nedobi? pitaj.

VIII.

Moja žena, jezika okretna,
Vruće mašte, serdca plemenita,
Oštra uma, ukusa prenežna,
U pesničtvu meni je jednaka;
Ona veli, da me nadkriljuje,
Po noći je, dok ja na lovoru,
Pijan slave preugodno spavah,
Pročitala to sedam pevanjah,
Pa me jutros ovako naleti:
„Ovo što je, baš najgorje nije;
Al je kratko, za te dogodjaje.
Rat bežanja, kako svi njihovi,
Do sad zadnji, Slivnice, Pirota,
Prem je sbilja ratom žabah, mišah,
Nu itako, istini za ljubav,
Trebalo bi obširnie kazat.

Digitized by Google

Mnogi struk ti dosta gladak nije,
Mnogo terpka, malo je sladkiša.
Mnogo stvarih na prostoru tesnu,
Mnogo slikah i promenah lepih,
Al ni jednu podpuno nerišeš;
Već ih samo certaš i nasecaš,
Oštro oko težko ih opaža,
Srednje, slabo, nevidi, neceni.
Pesnik ima pevati svakomu,
Svakog učit, svakog nasladjivat.“
— Dušo moja, tu su glavne stvari.
Neprežimljem, za sitniš nemarim.
Ja neljubim stvari svakidanje:
Istinita redkost meni vredi.
Mnogo rečih, razuman netreba;
Nerazumnu nikad dosta nije,
Sve kod njega neplodne ostaju.
Jeduć mnogo, il često sladkiša,
Želudac se može pokvariti,
Treba kad što žuhka i kisela.
Merzko mi je berdo neprekidno,
I neterpim ravnice pučinu;
Mila su mi berda s dolinami,
Na ravnici gode mi brežuljci.
Ja prostoti negledam ugadjat,
Već joj radim oči otvoriti;
Ako neće nek ostaje što je,
Prostota je stvorena tegliti,
Il živeti u sramoti gnjusnoj.
Samo radnja marljiva u znanju,
Može trajno usrećivat ljude;
Ti kad terpe sami su si krivi,
Jer neznadu il složno nerade.

Digitized by Google

Hoćeš znati? moraš razmišljati,
Želiš videt? gledaj pomno, svestno,
S jedne slike k drugoj neprelazi,
Dok se perve naužila nisi.
Ako hoću mogu razvijati,
Turpijati, cediti na gusto,
Pa bi valjda i ti pripomogla. —
„Sa mnom bi se štogod boljeg dalo.“
Čujem pevat krumpir u pećnjaku,
Drugi, tretji pa još nekolika.
Eto sbora eto sklada divna.
Sav očaran skočim u zapećak.
„Polu pole jednoga krumpira,
Il osminu glasa njih kojega,
Nebi dao za svu slavu serbsku“.
— Hvala bogu, da se jednom smiri, —
Reče žena i prot običaju,
U veselju od mene odskaka.
Ja krumpire pečem cele, križam,
Pole solim pečem i okretjem,
I blagujem slušajuć pevanje.
Tu naslada, tu je uživanje.
Tko to neznaš, neznaš razkoš pravu.
Evo k meni sgurene starice,
Uz dve krive još jedva miče se.
U kolena može se poljubit,
Valjda tužna serp je progutnula.
Boja tela, starih opanakah.
Kroz rubčinu posve izparanu,
Ovde, onde čup joj lasih viri,
I čup svaki poput je rožčića,
Zeleni su valjda od starosti.
Obrazi joj kao uzorani,

Digitized by Google

Na čelu joj križem herpa brazdah.
Oba oka ima zaklopljena,
Valjda su joj trepavice težke,
Il je jadna od hoda umorna.
Na nosu joj gerdna bradavica,
I u njoj su tri dlake na pedanj.
Pod nosom joj krupnih dlakah berka.
Ustnice joj cernje neg modrie.
Dva tri zuba izkeršena, gnjila.
Kolik tikva luba joj na vratu.
Na plećih joj još veća gomila.
Nje su ruke kao dve lopate.
Stope su joj širje nego duglje:
Odbij buble pa ti neznam kazat,
Bi li vrana nje se načakala.
Kad ju nebi pokrivali dronjci,
Kroz-a nju bi svetlost prolazila.

Ja ju žalim, gledat ju nemogu:
Strah me smeha, sućut nedopušta.
Dve imadoh pole u zalihi,
Za miloštu obe ženi čuvam;
Ja ću za nju druge pripraviti,
Starica je od nje potrebnia,
Pa joj obe ponudim serdačno,
Nebi-li me odmah ostavila.
Neuzimlje, lepo mi zahvali.
„Slušaj sinko!“ — Na to ime sveto,
Gorke suze obliše mi lice,
Čini mi se reč je moje majke.
„Da nebudem došla ovakova,
Tvoja žena jako ljubomorna,
Nebi meni ni u kuću dala,
Kamo k tebi, da ti nešto kažem.“

Digitized by Google

Tako nebi govorila majka,
Stisnem oči pa kerto odkrešem:
„Tko neljubi, nije ljubomoran.
Moja žena, i ja, slažemo se,
Danas, veli, ona ima pravo;
Sutra kaže, da sam ja imao,
Tako uvek, pa se pogadjamo.
Tko nju rečju, mene mačem seče.“
Na to moja došulja se žena,
I muha se, bi reć, iglu traži;
Ali često škilja i na stranu.
Na staricu, vidim, jako sumnja,
Nje se boji, strah ju je i za me,
Pa na pamet maši se pletenja.
Kao jastreb na staricu vreba,
I naćuli za slušati uha.
Starica je sumnjiva i meni.
Sad joj nebi moje pole dao.
Ona ima nešto mi kazati;
Težko, da će žena premučati.
Dakle ja ću pomnjivo motriti,
Gde se njih dve možda becekuju,
Pa starici do mene, na klupu,
Rekoh sesti, neće, zahvaljuje.
„Slušaj sinko, ona mi govori:
U Olimpu smutnja, smetnja, mutež.
Bogovi su izgubili cenu,
Mnogi ljudi za nje već neznadu,
Koji znadu, često služe vragu.
To ih serdi, to ih ogorčava,
Pa izgovor i utehu traže,
Da sve stari, da sve propast mora.
Ali Juna smiono im kaza,

Digitized by Google

Da nestane, da nepropadaju
Nikad nigde, Minervini dari,
Samo škoda da ih redko daje,
Jer ih malo zaslužuje ljudih,
Kad dobiju na zlo rabit znadu.
To bogove na besnoću nagna.
U to eno tebe na Pegazu.
Pa Jupiter udari ga strelom,
I tebe bi bio ošinuo;
Al zna, kukav, da njegova strela,
Od tebe se bez štete odbija,
I nada se da ćeš se obružit.
Juna lepo tešila Minervu,
Nek se uzda u svojega sina.
Svi bogovi proti tebi rade.
Tri božice tebi derže ruku:
Sveta Vesta, Minerva i Juna,
Ostale su ni tamo, ni amo,
Neodlučne, ali više za te.
To opaziv, sveta Vesta kaže:
„Nebojmo se, na našu će biti.
Kad se radi o velikih stvarih,
O koristnih, o lepih, o slavnih,
Kada treba žertve i stalnosti:
Dobitje je gde su ženske prave.
A što može biti svetijega
Od te stvari o kojoj se radi?
Ako pesnik u toj davorii
Il u obće, o tom rodu cernom,
Ikakova išto dobra kaže,
Il razumna, plemenita, lepa,
Slagati će, sagrešit će težko.
On netreba ništa izmišljavat,

Digitized by Google

Ni mučit se za istinu naći,
Neka kaže istine poznane,
Makar da su mnogim nepovoljne.
To je zvanje pravoga pesnika,
Pretežko je, al za slabe ljude
Kitenje je u njegovoj vlasti,
Ali ono pravu stvar nemenja.
Uzdajmo se, jer u kog imamo.
U njemu je moje vatre svete,
I ponešto Minervina dara,
Uz to dvoje volja mu je čversta,
Za sve dobro, za sve plemenito".
Na to eto pervoga pevanja,
U Olimpu, i smeha i straha,
Više smeha, bogo bogu pita:
Kad će dobost, kad-li odskočiti,
Podertina bogovom Olimpa?
Dojde drugo, smeh bogove davi:
„Od bogovah k Jovanu Skakavcu,
Iskat pomoć! Lepa-li pesnika!
Pevat pesme koje drugi kažu!
Da mi tomu našu pomoć damo?"
Sveta Vesta bogovom napija:
„Bez razloga, prerano smehat se,
Znači na plač razložan se spremat.
Možda vam je tu stavljena zamka,
Možda Jovan za vas služi mékom,
On je uzzor svakoga Serbende,
Možda s toga pesnik spomenu ga:
Čuvajte se razigrat pesnika.
Davoria još nije počela."
Koj ju sluša, taj ju neposluša.
A kad došlo već tretje pevanje,

Digitized by Google

Bogovi su kao popareni,
Bogovi su u plaču pretežku,
A vragovi svi u paklu krule,
Od navisti i od ljuta straha.
Sveta Vesta opet progovara:
„Tu pogibel izazvaste sami,
Da mučaste, nebi ju imali;
Al htjedoste oparit si gnjate,
Pravo vam je, a sad skerbite se,
O bogovi za vaša prestolja:
Vi, vragovi što dublje padajte:
Jer s bogovi majstora imate.“
Sam Apolo duhom neklonjiva;
Al se derži čudno, neobično,
Kao da se kvasine napio.
Na sledeća tvoja tri pevanja,
Bogovi su izišli iz kipah.
Za sigurno, još bi gorjeg bilo;
Al čekaju osudu Apola,
Koj ostaje u pervašnjoj brazdi,
Prem je bledji, nujnii, merkii;
A kad došlo i sedmo pevanje,
I njega se hvata derhtavica.
Svi bogovi došli čut osudu.
Tu će Juna pitati Apola:
„Sada kaži, ti bogo pesničtva,
Prigovore na tu davoriu.
Što ćeš odbit, da ju ne pokvariš,
Što pridati, da nije detčinsko,
Il suvišno za razumne glave?“
Skrušen bogo krotko odgovara:
„Evo, draga, kako sam mislio,
Dok se pesnik toga posla maši:

Digitized by Google

Mnogi gusli, malo je guslarah,
Mnogi peva, malo je pesnikah.
Ovako je kod svih umotvorah.
I u plevi zna se zernah naći.
Tako bude i tomu pesniku,
Bez pomoći naše i vragovah,
Još i gorje, jer se zauzeo,
Za stvar, kojoj dorastao nije,
Pa mi ćemo proti njemu radit . . .
Lep početak, al gde je sveršetak?
Neće sustat, neće posernuti?
Dobro počet na pol je doveršit.
Ovo stoji, ali samo onde,
Gde sveršetak blizu je početku;
A ovde je na dugaćku deržku,
Pa do kraja može svašta biti. —
Treba sudit o gotovoj stvari.
Al što dalje, to je gorje po me.
Lepo peva i uzroke ratom,
Nu hoće li tako opevati
I uzroke izgubitjah serbskih?
U tom tražih zadnje utočište,
Sedmo mi ga pevanje otelo.
Tad pročitah svih sedam pevanjah,
Kao jednu celost, prepomnjivo,
I opazih, da sam se varao,
I uvidih istinu pregorku:
Podlegosmo, mi se obružismo;
Mi prečismo, mi se napinjasmo;
Sva nam radnja ostade zaludu.
Al bar nas je junak nadvladao,
Čast mu budi, prem nam je protivnik.
Šest pevanjah perstenom je zlatnim

Digitized by Google

Sedmo briljant u tomu perstenu.
Nije pleve, samo zdravo zernje,
Malo cvetja, premnogo jagodah.
Tamna slika, ali istinita,
Po naravi fotograf ju snimi.
Ja niti bi znao ni mogao,
Tako divnu pesmu izpevati;
Nek sam Serbin, ako tako nije,
Ako lažem ja Slavoserb bio.“
— Verujem ti na tu težku kletvu. —
„Za izpuštit, ja neznam ni slovce
Dalo bi se gde-što postrugati,
Moglo bi se štogod i pridati;
Ali ovo stoji od ukusah,
Od duhovnog oka čitatelja.
Sladke stvari samo ugadjaju,
Treba lepa, dobra i koristna,
Gde se slože, tu je saveršenstvo.
Za nauk se čita, za nasladu.
Kratak izraz kada je razuman,
Kratak izraz mnogo ima slasti,
Za sve glave mislit naučene,
A razvučen, on je suhoparan,
U stvari je pesma preizverstna.
Samo jedno, nekudim, nehvalim,
Jer još pravo dokučio nisam:
Zašto pesnik nije nam kazao,
Po imenu sve serbske junake,
Što koj sbori, kako li koj radi.
To je, dosad, uvet davorii.“
— U struganju, i u pridavanju,
Moj Apolo, neka je na tvoju:
Al pomisli, da bi šteta bila,

Digitized by Google

Za cernilo, za papir, za vreme,
Izpisivat imena herdjelah.
Svaki ima blatnu jezičinu,
Mnogo duglju od kravje repine.
Pa čaverlja, hrusti se, hvali se,
Vodu muti, večnje smutnje stvara,
A dok koja pogibel se kaže,
Svaki beži, drugim na vrat pada,
I nastavlja svoj serbski posao,
Osim na se, na svakog se tužeć,
Sladkih rečih, serdca otrovana,
O zlu radeć, u slogu pozivlje.
Bratom zovuć, bratom se izdajuć,
Svakom, kada o glavi mu radi,
Ili luda izrabljivat kani.
I zver divja, kad bi znala, mogla,
Kazala bi, po tom radila bi,
Da što više bude paše, bersta,
U okružju u kojemu žive;
A sad gledaj, ta pasmina lepa,
Svakom za zlo metla i lopata,
Na rečí je najperva na svetu,
A u činih, do nje skota nije.
Vazda radi, čaverlja, dopušta,
Sve krivice, sva zla, sve nesreće,
Proti zemljam u kojih se kermi,
Ter u kojih utočište najde,
Za ugnut se zasluženu kolcu.
Pevaj boje, gde nije bojevah,
Kažuj ljude, gde su Slavoserbi,
Pravi pesnik neće se ponizit.
Kog iztaknut, po imenu zovnut,
Kaži meni, gde su svi jednaki? —
„Nepromislih, pravo imaš Juno.“

Digitized by Google

Kad vidiše ostali bogovi,
Da se isti Apolo pokloni,
Oni beže, kud ih oči vode.
Sveta Vesta božice pozivlje:
„Druge moje, kolo zaigrajmo,
A na slavu našega pesnika.“
Božice se u kolo hvataju,
Još i Vile koje blizu bile.
Sveta Vesta kolo vodi lepo,
Najstaria, još najlepše pleše.
Još nikada videlo se nije,
Tako plamtit nju, Minervu, Junu,
A sve druge s njimi se nateču.
„On netreba kušat ambrosie,
Jer kroz pesmu steče neumerlost;
Nećemo mu ni nektara slati,
Jer hervatsko njemu godi vino.
Za nas, Hebo, bukaru nektara,
Da pijemo u zdravje pesnika.
Ne bukaru livenu, kovanu,
Već tisovu, dervenu svakako.
Iz takovih, u mladjahne dane,
Naš je pesnik ličkih vrelah pio,
Kad nepio iz svoje pregeršti,
Ili k vrelu nije priniknuo.
U Hervatskoj u toj zemlji svetoj
A nesrećnoj kroz izrodah krivnju,
I kroz strašno lahkoumje puka,
Živo smetje sve je slavoserbsko,
Tako treba, jer za dobro nije;
Pravi ljudi duha su Hervatskog.
Tu pesnici i vile hervatske
Učiniše Velebit Parnasom,

Digitized by Google

Biokovo Olimpom presvetim.
U tom kolu, u tom slave vencu,
Pod okriljem Kačića Andrie,
Da živio ljubljeni pesniče!“
Od kriča se Olimp uzklimao,
Odjekuje zemlja na sve strane.
Drugarice nektar piju redom,
Svaka serče, svaka više serknu,
Neg sve prie kroz veke vekovah,
Bukari su i utori suhi,
Znak kako su uzhitjene bile.“
Tu starica za čas odmara se.

IX.

Moja žena boju lica menja,
Sve joj godi, al prilike nije,
Da u reči staricu preseca.
A ja bi ju i gladan slušao.
Ružna jesi, ja najlepši nisam,
Al svakako lepši sam od tebe,
Preružna si, al sboriš prelepo:
Slušajuć te negledajuć na te,
Istî led bi plamenom postao;
Gledajuć te, a neslušajuć te,
Plamen bi se u led pretvorio.
Silne moći, što je dana reči,
Kad govori serdcu i razumu,
Gde su ljudi, a ne Slavoserbi!
Već starica kazivat nastavlja.
„Eto vesti: Apolo začaran,
Tvojom pesmom, govori bogovom:
„Neka umre tko za život nije,

Digitized by Google

Nek propane što nije napredno;
Neka žive, cvate, napreduje,
Svatko, svašto, dok prosveti služi.
Mi, bogovi, uživasmo časti,
Dok branismo slabije prot jakim,
Dok u nuždi pomagasmo vredne,
Dok u naših gledalo se činih,
Da ima nas, da na svet pazîmo,
Da kreposti platju namičemo,
Da krivici mah uzet nedamo.
Al, drugovi, mi se zapustismo,
U obesti računajuć ludo,
Kod svih ljudih na večnjost neznanja,
A nemisleć da potreba ljuta,
Ljude goni neka razmišljaju;
Nemarimo za naše dužnosti,
Proste ruke dadosmo krivici,
Nevidi se, pa ne priznaje se,
Da ima nas, da nam je do ljudih,
Da marimo za dobro, za pravo.
Nije čudo da za nas nemare,
Da preziru, da nezazivlju nas.
Mi smo krivi da su ljudi krivi.
Uživamo, što smo zaslužili,
Sad gledajmo tko je podertina.
Život stoji u promenah lepih,
Iduć s dobra dolazeć na bolje,
A na stazi istine, slobode.
Tko neradi, bremenom je težkim,
Za svakoga; radnja je naslada.
Nećeš radit? Neznalo se za te!
Ja sad idem s božicami plesat
Za proslavit star-mlada pesnika."

Digitized by Google

Jupiter se namergodi, buknu:
„Prevratnika, našeg izdajice!
Nebu, zemlji, neprijatelj ti si!
Nas odbegnu, proti nami buniš!
A brojiš se medju nami drugom!
Prem je pesma sbilja saveršena,
Za čast našu, za ugled Olimpa,
Da nevalja, imao si kazat;
U tom stoji sve naše božanstvo,
Da nad nami nikog drugog nije,
Razumnieg, ni pravedniega. —
U železje zakuj ga Vulkane,
Neptun i Mars tebi će pomagat,
Ako bi ti od potrebe bilo."
Vulkan batom najtežjim zamahnu:
„Onoga ću tko Apola dirne;
Zapamtimo što nam je rekao,
I po tomu ravnajmo korake."
Mars naperi svoje kopje bojno:
„Onoga ću tko takne Apola."
Svi miruju, žuč Jupitra davi:
Gde si bar ti, Neptune neharni,
„Gde su tvoje roglje, da nebodu,
Gde je tvoje žezlo da nemlati
Odmetnike, izrode Olimpa,
Da nebrane ni čast ni božanstvo,
Ni carstvo ti preveliko, jako?!"
— Odmetnik je tko ostavi krepost,
Izrodom je tko za pravo nije.
Apolo je istinu kazao,
Kamo sreće da nije morao,
Il ako nas privede k pameti.
Moje roglje onoga će bosti,

Digitized by Google

Moje žezlo onoga će lupat,
Prot Apolu tko se samo krene.
Vlast je moja već na zadnjoj grani,
Veseli me, manje imam truda,
Odgovornost pada manja na me,
Pomažu mi para i munjina,
Ljudi njimi zemlju pretvaraju,
I možda će svemir prevernuti.
Gde su tvoje, o Jupitre, strele?
Prevratnici njimi upravljaju.
Još će biti napredakah silnih,
Radujmo se, štujmo njih junake. —
Sad će bogo tamnog smerti carstva:
„Zla nas snašlo, još će nas ga snaći.
Moje carstvo propada, ruši se,
I snjim ugled, snaga, veličanstvo.
Njeg pedepsah boje se preredki,
Kad imaju korist na tom svetu,
A još redji za nadarje mare.
Promišljajmo, zrelo, razmišljajmo,
Kamo ćemo, kad buna prevlada.
Ako nismo složni i pametni,
Znajmo da će ona nadjačati.“
Tog prizora! Evo groznijega:
Hrelj dolazi, nosi topuzinu,
Sve zamuknu, on sam maše, viče:
„U toj stvari, tko je prot Apolu,
I meni će davati račune.
On nam dade nauk spasonosan,
Iskreno se nadvladanim smatra,
Smatram i ja, po radnji pesnika,
Razumi se, to nam nije drago,
Al ljubimo u dobru napredke

Digitized by Google

I sve koji svestno o njih rade.
Zato slava neka je pesniku.
Neznam je li kakova razlika
Medju mertvim koj ne može radit,
Medju živim koj dobro neradi.
Ali, živi koji o zlu rade,
A mogli bi, morali o dobru!
Kroz radnju se, pravo poznavaju,
Kako ljudi tako i bogovi.
Naši posli nek nas pokažuju,
Drugačie komu smo, čemu smo?
Sad u kolo, zatim na posao!"
Da nebude kolo doigrano,
Kod bogova bilo bi šakanja.
Tu stajahu razpaljeni, besni,
Dobrijani proti prevratnikom.
Ali kola nije bez božicah,
Pa s drugovi Apolo se smiri.
Ti načini delo neizmerno.
Neistinu ni jednu nekaza.
To priznaje Olimp jednodušno;
Umokca si svakakova dao,
Nek probire, što se komu ljubi,
A stvar stoji nepomično, čversto.
Muka ti se slavom naplatjiva.
Ti se divno bogovom osveti,
I pokaza njihovu slabljinu,
I moć tvoju, njima perkositi,
I učversti slavu tvojoj majki.
Sve božice slavno slave slavje
I nada sve tri koje ti kazah;
Bogovi se jedni drugih stide,
I srami se svaki sebe sama.
Tog prevrata, toga komešanja!

Digitized by Google

Starac Saturn ode u penziu,
Jer nemože preboleti tugu,
Do sada bo on je vlast imao,
Da sam gradi, da sam razgradjuje;
Pa vlast ovu ti si preoteo.“
— Moj muž gradi samo dobre stvari;
Razvaljuje ono, što ne valja.
Svi zločesti na njeg zub imaju,
On nemari, pa im kerši zube,
Zašto tako taj Saturn neradi,
Pa bi njemu bio pomoćnikom,
Van sam ruši što je načinio?
Ako i star mudrosti nekaže? —
„Majka Ceres milo te pozdravlja,
Rado bi ti dala Proserpinu,
Ova bi te jedva dočekala;
Al ju Pluto kao oči čuva.“
— Nek mu bude, mi ju netrebamo,
Moj muž ima svoju Proserpinu. —
„Jupiter je posve očajao,
I bio bi tvojim poslužnikom.“
— Moj muž i ja dobro se dvorimo,
Netrebamo drugih poslužnikah,
Kamo starih, da ih mi služimo. —
„Diana se za lovicu hvali,
Zaklela se tebe uloviti.“
— Neka dojde loviti mi muža,
Pa će odić razbijene glave,
Ako glavu iznese ikako.
Moj muž nije luda, slaba glava,
A ja ću joj kiku izčupati,
Ako treba, oči izgrebati. —
„Merkur kaže i teši se time,

Digitized by Google

Da si rodjen pod njegovom vladom.“
— Makar bilo, ali jest i drugih,
Pitajte ga, gde su, kakovi su.
Moj neima ništa od Merkura,
Nego možda nešto od Minerve,
On to svojim trudom popunjiva,
Pa za dobro, a proti zlu rabi,
Ni Minerva nebi pametnie. —
Sladak posmeh uteče starici,
I radostno sve joj zasja lice,
A znoj leden mene pošikava.
Sumnjiva mi, jer neuze pole;
Jer mi odmah magleno naseče:
„Da nebudem došla ovakova“;
To će reći, da je drugačia
Nego li se meni predstavila; —
Jer spomenu žene ljubomornost,
Žena pazi samo lepe ženske;
Jer nikada oči neotvara,
Slepa k meni nije mogla doći,
K meni nitko doveo ju nije;
Jer još nečuh tako krepkih rečih,
Kako od te preslabe osobe;
Jer govori o stanju bogovah,
Kao da je medju njimi bila,
Tako gerdih valjda kod njih nije;
Sad taj posmeh, ta radost u licu!
Moja sumnja postaje istinom:
Neznam tko si, stvor običan nisi,
Samo nosi, od mene nosi se!
„Lepa Venus za tobom pogiblje.“
— Nek pogine, dobiti ga neće.
Ako možda lepša od nje nisam,

Digitized by Google

Ja sam od nje bolja i vrednia.
Što radila, Venus, što li radi?
Koliko je detce odhranila,
Koliko je skuhala obrokah,
Koliko je pospremila sobah,
I sašila ruha i odetjah.
A koliko zakerpala gatjah,
Koliko li na polju radila,
Prela, plela, mela, tkala, prala?
Na to ljudi pametni gledaju.
Čičkajuć se, ližuć se, bez truda,
I žaba se može činit lepom. —
Lepota je od danas do sutra,
I zna mnogu rugobu sakrivat,
Propao je tko nju samu traži,
Ili na nju preveć se zanaša. —
„Apolo te želi pobratimom."
— Tako treba, zašto prie nije? —
Pa gizdavo uzvilaši glavu.
„ A Juna ti vruć poljubac šalje,
U tebi se pravom mužu nada,
I sprema se za skoro venčanje."
— Tog nebude dok je mene žive. —
Dalje neda ni otvorit usta.
Reč venčanje učini ju besnom.
Oči su joj suze i varnice.
Škripnu zubi, čelo naoblači,
Ja uzderhtjah, prozori se tresu,
A ona će Starici osbiljno:
„Čujte stara, tko ste, odkuda ste,
Mi neznamo, znati netrebamo.
Jezik vam se preveć razvezao,
Kažujete, svašto i svakako

Digitized by Google

Samo stvari za koje nas nije.
Nesrećni ste, na vami vidimo.
Mi smo srećni, jer smo zadovoljni,
Našom radnjom, našim dobrim zdravjem,
Pa imamo serdca za jadnike.
To vam grošić, sreća će vam služit,
Još toliko, ako dobijete,
Od biškupah i od kanonikah."
Neuzimlje lepo ženi hvali.
Mislim, da će već jednom odići:
Al ona je drugoga oblika,
Zapanjeno nas dvoje gledamo.
Mesto dronje, na njoj grimiz, svila,
Zlato, biser i drago kamenje,
Drugi nakit, mues, druge stvari!
Ljudska mašta nebi skovala ih.
Mesto krivah, štit i sverž uljike.
Uzpravi se, stoji kao sveća.
Stasa, lasih, oka, lica, ustah!
Tog deržanja! to se neda kazat.
Znaj, kap mleka, na njezinoj ruki,
Kao muha da bi izgledala,
Zrak ju derži, poda netiče se
Možeš vidit, ćutit, diviti se.
Pred nami je lepota devojka.
Što devojka? božanstveno bitje.
„Taj od mene, ovaj ti od June."
Poljubi me u oba obraza.
Van sebe sam, nemogu joj vratit.
Tih celovah, tog rajskog blaženstva!
Poznadoh ju, Minerva je bila.
„Ah božice" i razkrilim ruke;
Kako mi se ljubezno posmehnu,

Digitized by Google

Kako ruku vatreno mi stisnu,
Kako reče: da si zdravo sinko,
Kako milo pozdravi me rukom!
Pa izčezne u nebeskom sjaju.
Žena na me, i ja zinuh na nju.
Tih gerdobah! Njezina su usta,
Dosad bila mila i malena;
Sad bi tukac u nje uletio,
U moja bi tele i odraslo,
Pa jezike složno izplazismo,
Neznam njezin, moj bradu pokriva.
Umoran sam, posve sam izcerpljen,
K tomu, evo nesvestice na me . . .
Koliko sam, neznam, u njoj bio.
Nekog ćutim, škaklje, miluje me.
Oči tarem, pa kad se sabrao,
Vidim, žena k' obedu me vuče.
Pekuć pole, ja nisam zaspao,
Ni snivao one lepe stvari,
Već me sbilja pohodi Minerva,
Priznati me za svojega sina,
Čestitat mi za tu davoriu,
Doneti mi o njoj sud Apola,
Izvestit me o gnevu bogovah,
I snubit me da oženim Junu.
Pitaš dokaz tu je očevidan:
Dobro pamtim, za sedmim pevanjem,
Kad božice pile mi u zdravje,
Uprav onda, nakon dva tri tjedna,
Ostavi me hunjavica težka.
Neveruješ? moju ženu pitaj.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google